

Toetsen, diagnostiek, examens en zo

standaardisatie versus redelijke aanpassingen

Wied (A.J.J.M.) Ruijsenaars
Universiteit van Groningen

Er is (bijna) niets natuurlijkers dan toetsen

Iedereen kan het

Iedereen doet het

Niemand kan zonder

Niemand wil zonder

Dus toetsen we wat af met z'n allen!

(in het dagelijks leven)

Cyclus in het dagelijks leven

Signalen

Gezond verstand → Opletten

Gezond verstand → Vergelijken

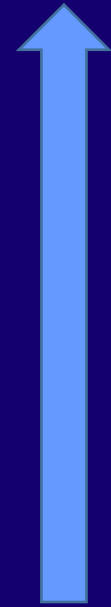
Gezond verstand → Twijfel/zorgen

Gezond verstand → 'Hoe zit/kan dat?'

Gezond verstand → 'Zou dat ...?'

Gezond verstand → 'Ja, maar ...'

Gezond verstand → 'Als ik nou eens ...'

Cyclische diagnostiek ('geobjectiveerd')

Signaleringstoets

Volgsysteem

Zorgen en diagnostische vragen

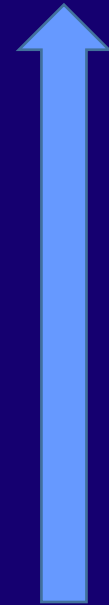
Ordering (onderkenning/classificatie)

Zoeken naar verklaringen

Logica: als ..., dan ...

Diagnostische toetsen en een 'beeld'

Beslissen over/kiezen van beste aanpak

<i>Stappen</i>	<i>dagelijks leven / 'subjectief'</i>	<i>'geobjectiveerd'</i>
	Signalen	Signaleringstoets
	Gezond verstand → Opletten	Volgsysteem
	Gezond verstand → Twijfel/zorgen	Zorgen en diagnostische vragen
	Gezond verstand → Vergelijken	Ordering (Onderkenning/classificatie)
	Gezond verstand → 'Hoe zit/kan dat?'	Zoeken naar verklaringen
	Gezond verstand → 'Zou dat ...?'	Logica: als ..., dan ...
	Gezond verstand → 'Ja, maar ...'	Diagnostische toetsen en een 'beeld'
	Gezond verstand → 'Als ik nou eens ...'	Beslissen over/kiezen van beste aanpak
		Zie ook: De Bruijn & Ruijsenaars, 2015.

Diagnostiek: geobjectiveerd mét gezond verstand

Gezond verstand betekent onder andere:

Goed luisteren naar de direct betrokkenen

Alleen toetsen als het nodig is

Zo ja, precies weten wat je wilt toetsen

Kennen van de beperkingen van een toets

Niet vertrouwen op onbegrijpelijke uitkomsten

Maar ook:

Geen normen weggooien

Niet rommelen met toetsen

Intermezzo

Voor toetsen bestaan eisen, zoals:*

Efficiëntie

Standaardisatie

Beschikbaarheid van een norm/criterium**

Objectiviteit

Betrouwbaarheid/herhaalbaarheid

Validiteit ('betekenis')

* Zie bijvoorbeeld: Drenth & Sijtsma, 2012.

** Maar: het criterium kan 'onjuist' zijn (onderzoek CEDIN)

*Wat heeft dit te maken met 'redelijke' aanpassingen?**

1. Goed onderwijs is: onderwijs dat zich **optimaal** aanpast aan individuele mogelijkheden
2. Onderwijs geven en toetsing zijn een **twee-eenheid**
3. Deze twee-eenheid vormt een **dynamisch** systeem
4. Optimale **aanpassingen** zijn dynamisch/**flexibel**
5. Aanpassingen gelden voor **onderwijs geven én toetsing!**
6. Aanpassen: **onderzoekt alles en behoudt het goede****

* Pas op: dit is een mening!

** Paulus (Tessalonicenzen 5:21)

Intermezzo

*Behoudt bij toetsen het goede, maar ...**

Wat kun je allemaal met een thermometer?

Hoe oneerlijk is oneerlijk?

Hoe hard is een muur? Of: wie wordt een goede violist?

Wat zie je als je nuchter bent?

Wat zou je zelf willen? Belastingambtenaar worden?

Mag je links, tegen het 1-richtingsverkeer in, op de stoep fietsen?

* Blijf oppassen: ook dit gaat om meningen!

Wat betekent dit in algemene zin voor de praktijk?

Het recht op aanpassingen geldt voor alle leerlingen.

Ga ervan uit dat het nodig is om aanpassingen aan te passen.

Compenserende middelen spelen een belangrijke rol.

Vat compenserende middelen niet op als uitzondering.

Wees niet bang dat leerlingen ze ten onrechte gebruiken.

Als compenseren normaal is, dan is het resultaat dat ook.

Vul niet steeds voor de ander in wat haar/zijn 'bestwil' is.

Wat betekent dit in het bijzonder voor 'toetsing'?

Standaard toetsing is het eerste deel van het verhaal.

Als standaard toetsing nodig is: toets dan altijd zoals bedoeld ...
... maar bedenk of de toets het optimale ('eerlijke') beeld laat zien.

Voor 'gewone' aanpassingen zijn toetsen minder belangrijk dan gezond verstand.

Wat optimaal ('eerlijk') is bij toetsen, is dat ook bij examens.

Een toets blijft een toets (van ...).

Inzichten vanuit een andere context

Project Sittard/Geleen e.o.

In een (inmiddels) grootschalig project rond 'dyslexie' wordt zo vroeg mogelijk, vanaf het **eerste signaal** samengewerkt tussen leerkracht, ouders (en leerling), zorgcoördinator en (extern) specialist in diagnostiek **én behandeling** om na te gaan wat de betrokkenen kunnen doen.

Er wordt dus niet gewacht tot er een probleem is. Ieder brengt de eigen kennis en ervaring in: **inhoud, in plaats van regels en procedures**.

De resultaten laten zien dat het overgrote deel van de vroeg gesignaleerde en begeleide leerlingen niet in extra zorgtrajecten terechtkomen (vergeleken met controle-scholen) en dat voor hetzelfde geld veel meer leerlingen geholpen worden.

Inzichten vanuit een andere context vervolg

Project Sittard/Geleen e.o.

Opvallend is dat de gewone schoolpraktijk intact blijft, maar dat:

- elk signaal (ook van ouders) serieus wordt genomen
- elkaars expertise (ook van ouders) serieus wordt genomen
- inhoudelijke deskundigheid boven 'regels' gaat
- onderwijs en gezondheidszorg uitstekend samenwerken
- onderwijs en gezondheidszorg samen nascholen
- er geen behoefte meer is aan administratieve toets-regels (zoals: 3 x E-score)